

УДК 745.52(477.81)

І.М. Локишук

ХУДОЖНЯ ПРОФЕСІЙНА ТКАНИНА М. РІВНОГО КРІЗЬ ПРИЗМУ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ МАЙСТЕРНІ

Становлення української держави активізувало культурно-мистецькі процеси: відродження народних традицій, художніх ремесел та промислів, повернення з забуття імен кращих представників українського мистецтва, підвищення зацікавлення до загальнонаціонального та регіонального мистецтва. Саме такий підхід став стимулом до започаткування у 90-х рр. ХХ ст. у Рівненському державному інституті культури (нині – гуманітарний університет) підготовки студентів за спеціальністю «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» й вивчення особливостей художнього текстилю. Культурно-мистецькою базою є давні традиції успадкування та збереження ткацтва на Волині і Поліссі, творчі здобутки народних майстрів етнорегіонів, професійних митців декоративно-прикладного мистецтва, поєднаних з історичними витоками розвитку мистецтва гобелена. Художня традиція відігравала та відіграє вирішальну роль у формуванні навчального процесу, спрямованого на підготовку висококваліфікованих фахівців декоративно-прикладного мистецтва.

Підсумки діяльності кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ упродовж 20 років діяльності підбито у книзі «Творчістю й наукою утверджуєм» [7]. Проте, розвиток художньої тканини у професійній університетській майстерні спеціально не розглядався, чим і зумовлена *тематика даної статті*.

Рівненська університетська «школа текстилю» порівняно молода, тому успадкування художнього досвіду для неї має велике значення. Зокрема, підтримуються зв'язки з Львівською національною академією мистецтв. Так, серед викладачів ВНЗ є заслужений діяч мистецтв України, професор, завідувач кафедри (2010-2013 рр.) Марта Токар [6; 258]; кандидат педагогічних наук, доцент Ольга Чернюшок (керівник секції художнього текстилю); доцент, член Національної спілки художників України Іванна Токар. Свого часу мистецький досвід студентам передавали старший викладач, член Національної спілки художників України Олена Охримик та Тетяна Лукашевич (нині – голова Рівненської обласної організації Національної спілки художників України).

Реалізм життя, тонка грань людських взаємовідносин, природа рідного краю – ось основна ідея живописних полотен «На сполох», «До світанку», «Пробудження», «Стежина до Храму», «Прихід весни», «З покоління у покоління» у виконанні О.Чернюшок. Мистецький здобуток педагога засвідчила персональна виставка, що відбулася в приміщенні духовно-культурного центру Національного університету «Острозька академія» у 2004 р.

У роботах І.Токар помітний ніжний ліризм, притаманний гобеленам «Ангел», «Крізь віки», «Вітер», «Передчуття», «Прозріння», «В далечінь», «Народження», «Писанка», «Перші приморозки», «Простір», «Муза». Для її творів характерна глибока чуттєвість, багата гамма асоціативних образів, тонке тональне і колористичне вирішення, джерелом змісту яких є природні форми, настрої душі, фахове розуміння ткацького мистецтва. Цікавим є поєднання різноманітних матеріалів – вовни, шовку, льону, віскози.

Творчий шлях М.Токар [8], [9] пов'язаний з виготовленням сценічних костюмів для українських колективів, при створенні яких художниця базується на регіональних особливостях національного строю. В її доробку багаторічна співпраця з Державним заслуженим Академічним Українським народним хором ім. Г.Верьовки [2]. Крім того, художниця працювала над сценічним костюмом Полісся та Волині, враховуючи притаманні для місцевості етнографічні особливості. Серед іншого, виткані костюми для хорової капели залізничників м. Здолбунів, хору-ланки с. Лісове Дубровицького району, заслуженої хорової

капели м. Дубна, студентського фольклорно-етнографічного ансамблю «Джерело» РДК.

Композиція текстильних картин О.Охримик трактується крізь призму української природи, писанкових мотивів, портретного жанру. Це підтверджують гобелени «Пейзажі мого дитинства», «Писанковий», «Портрет з птахом», «Карпатський мотив», «Весняний наспів», «Перевесло». Захоплення одяговими тканинами, створення сучасних жіночих і чоловічих ансамблів та відтворення традиційного українського строю просліджується у костюмах «Катерина», «Український», «Естрадний». У 2005 р. відбулася персональна ювілейна виставка О.Охримик під назвою «Кольорова Україна» в залі Рівненського обласного краєзнавчого музею (РОКМ), де презентовано 45 творів (гобелен, костюм, живопис, скло).

Творчість Т.Лукашевич [3] сповнена роздумів над сутністю життя. Визначальним у гобеленах є асоціативно-символічне втілення образів, філософське осмислення земних явищ і біблійних легенд. Серед її творів виділяється серія «Створення світу», «Душа Всесвіту», «Таїна чарівливої ночі», «Білий Янгол». Рослинні мотиви, теми пейзажу звучать у гобеленах «Поліські серпанки», «Симфонія лісу», «Біла орхідея», «Карпатські світлини», «Рухи життя».

Упродовж останніх років викладачі секції художнього текстилю брали участь у закордонних та вітчизняних виставках. До прикладу, проф. М.Токар протягом 2009-2012 рр. презентувала твори у Польщі на Міжнародному симпозиумі мистецтва волокна «Warsztat Tworczy Kowagu» (м. Кросно), експозиціях ткацької галереї «Na Jatkach» (м. Вроцлав) – роботи «Сонце мого краю», «До світла» та ін.

Доц. кафедри І.Токар є активною учасницею художніх виставок, пленерів, симпозиумів, мистецьких акцій в Україні, Фінляндії, Великобританії, Угорщини, Чехії, Словаччині, Ізраїлі. Її авторські роботи експонувалися у Польщі на Міжнародному бієнале художньої лляної тканини «Z krosna do krosna» (м. Кросно, 2000-2012 рр.), Міжнародному симпозиумі мистецтва волокна «Warsztat Tworczy Kowagu» (м. Карпач – 1999-2001 рр., м. Ковари – 2001 р., м. Лодзь – 2003 р.). Крім того, І.Токар відгукнулася участю у всеукраїнських мистецьких акціях «Відродимо Глинянський килим» та проектах «Екологічний ракурс» (м. Львів, Самбір, Київ – 1990-2007 рр.).

Розроблені викладачами закладу програми з дисциплін «Основи композиції», «Спеціальна композиція», «Робота в матеріалі», «Технологія і матеріалознавство», «Пластика» передбачають вивчення особливостей різних видів художнього ткацтва, кращих зразків народного мистецтва, зокрема Волинського Полісся, їх трансформацію в сучасні композиційні вирішення. Головним завданням педагогів, що працюють на кафедрі, є прагнення навчити студентів орієнтуватися у великому потоці мистецької інформації, відбираючи для вивчення лише ті зразки, що мають художню вартість. Викладачі прагнуть ознайомити студентів з принципами творення художньої форми, допомагають збагнути її сутність, досягнути пластичні прийоми, методи побудови композиції, способи інтерпретації та технологічні особливості роботи з матеріалом.

Майстерне володіння законами композиції, створення проектів художніх текстильних творів та художніх виробів – одне з складових компонентів навчальних курсів «Спеціальна композиція» та «Робота в матеріалі». Так, при розробці студентами лабораторних завдань (декоративної серветки, килимка, гобелена) звертається увага на орнаментику творів народного декоративно-прикладного мистецтва, враховується колористика та художній силует традиційного виробу. Для цього студенти працюють у фондах РОКМ, виставкових залах декоративно-прикладного мистецтва Волинської, Тернопільської, Житомирської, Львівської областей. Особлива увага приділяється інтерпретації українського народного строю з подальшою трансформацією в сучасні форми одягу (завдання II-III курсів) та комплексному оформленню інтер'єру художніми тканинами. Студенти під час вивчення дисциплін здобувають професійні навички володіння композиційними засобами при проектуванні та реалізації в матеріалі своїх творчих задумів, оволодівають здатністю створювати предмети прикладного та ужиткового спрямування, поєднуючи

функціональність та естетичність.

Втіленням отриманих на кафедрі теоретичних та практичних знань, умінь і навичок є кваліфікаційні та дипломні твори студентів, показові в плані творчого задуму, осмислення вибору теми, збору матеріалу, роботи над ескізами та виконання в матеріалі. Варто відзначити, що обмежень у виборі тематики студенти не мають, хоча кафедра пропонує темарій, здебільшого пов'язаний з історією, культурними та культурно-мистецькими подіями в житті українського народу.

Композиція майбутнього твору будується на підпорядкуванні головному сюжетно-тематичному центру всіх малозначущих елементів. Так, серед найбільш актуальних тем сьогодення – 200-річчя від дня народження Т.Шевченка (2014 р.). Це підтверджують студентські гобелени «Метаморфоза» (за мотивами балади «Тополя») (С.Вольська), «Пісня матері» (за поезією «Сон») (І.Ковальчук), «Вітре, вітре, мій єдиний ...» (С.Тимошук, кер. О.Чернюшок), «Пам'яті Кобзарю» (К.Семерей, кер. І.Токар), «Життя в ім'я України» (М.Камінська, кер. О.Охримик), «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм ...» (Т.Ковальчук), «Русалонька» (І.Касянюк, кер. І.Локшук).

Новизною підходу до висвітлення проблематики, історичним та патріотичним аспектом, високим технологічним виконання мистецького твору відзначаються студентські кваліфікаційні дипломні роботи «Любїть Україну» (Т.Ломако), «Українська хата, батьківський порїг» (С.П'єх), «Гальшка Острозька» (Т.Пїгаль), «Берестечко» (М.Гигар, кер. О.Чернюшок), «Квітуча Україна» (М.Бурмай), «Подїх минулого» (А.Пїлюгїна, кер. М.Токар), «Оспївана країна» (С.Тетерчук, кер. І.Локшук).

З метою популяризації робіт студентів кафедри за останні роки здійснено понад 35 виставок, експонати яких в основному склалися з кваліфікаційних робіт, а також власних художніх творів вищеназваних викладачів. У 2008 р. мистецька галерея «Арт-Пласт» мїського краєзнавчого музею м. Нетїшин Хмельницької обл. відкрила виставку під назвою «Вимїр часу» дипломних робіт студентів РДГУ [1]. Виставка мала резонанс серед шанувальників мистецтва, оскїльки роботи студентів вирїзнялись глибоким філософським змістом та естетичним смаком, професїйною культурою виконання. Усі сюжети та образи творів ненав'язливо і щедро випромїнюють динаміку життя, неспокїй душі, сакральність почуттів. У вересні 2009 р. у Національному палаці мистецтв «Україна» (м. Київ) експонувались дипломні роботи студентів О.Можейко (гобелен «Жива вода», наук. кер. – доц. О.Чернюшок) та М.Вихованець (гобелен «Острозька спадщина Івана Федорова», наук. кер. – ст. викл. І.Локшук) [4; 8]. Гордістю кафедри є персональна виставка випускниці О.Хавтури у виставковій залї обласного вїддїлення НСХУ (Рівне, 2011 р.) [5]. Регїональний аспект і пейзажна лірика звучать у представлених гобеленах «Вїдгомїн епох», «Поетичне плесо Случа», «Танок кульбаб», «Ляна колискова», «Привид замку». Крім того, філософське композиційне трактування теми прослїджується у текстильних творах «Плин часу», «Початок і кїнець», «Зародження», «Дороги, якї ми обираємо».

Висновки. З часу вїдкриття спеціальності «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» викладачі і студенти РДГУ утврджують збереження, розвиток народних традицій і здійснюють вагомий внесок у скарбницю сучасного текстилю, надихаючись невмирущими джерелами народного традиційного українського мистецтва. Кафедра готує нову генерацію фахівців-художників, педагогів, дослідників у галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Список використаної літератури

1. *Вимір часу*. Каталог виставки / Відп. за випуск О.Кононюк. – Нетїшин: Мїський краєзнавчий музей, 2008. – 4 с.
2. *Державний заслужений Академічний Український народний хор ім. Г.Верьовки*: Фото-буклет / Уклад. Н.Нестеренко. – К.: Мистецтво, 1983. – 36 с.
3. *Лукашевич Т.* Текстиль. Батик. Гобелен: Каталог / Т.Лукашевич. – Рівне: РООНСХУ,

2011. – 28 с.

4. *Пісні бурштинового краю*: Програма творчого звіту / Кер. проекту Я.Мельник, Ю.Сіліч. – К., 2009. – 12 с.

5. *Повертаюся до джерел свого народу*: Каталог виставки / Відп. за вип. О.Хавтура. – Рівне: РООНСХУ, 2011. – 6 с.

6. *Рівненський державний гуманітарний університет: історія та розвиток (1940-2010 рр.)* / За ред. Р.Постоловського. – Рівне: Волинські обереги, 2012. – 316 с.

7. *Творчістю й наукою утверджуєм* / Упоряд. С.Шевчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 204 с.

8. *Токар М.* Акварель. Художній текстиль: Каталог / М.Токар. – Л.: ЛНАМ, 2010. – 74 с.

9. *Токар М.* Каталог творів і бібліографія / М.Токар / Укл. Л.Шпирало-Запоточна. – Л.: Афіша, 2000. – 72 с.

Резюме

Розглядається розвиток художньої професійної тканини м. Рівного крізь призму діяльності творчої майстерні Рівненського державного гуманітарного університету. Аналізуються досягнення художників-педагогів, акцентується увага на передачі мистецького досвіду молодому поколінню. Вивчається тематика дипломних робіт та композиційна побудова студентського гобелена.

Ключові слова: художник-педагог, професійна тканина, гобелен, композиція.

Summary

Lokshuk I.M. Rivne art professional tissue through prism of universities workshop activities

Considered development Rivne art professional tissue through Rivne State Humanitarian University workshop activities prism. Analyzed painter-teachers art attainment. Attention was paid on handing art experience to the younger generation. Topics of thesis and composition construction of tapestry are learned.

Key words: painter-teacher, professional tissue, tapestry, composition.

Аннотация

Рассматривается развитие художественной профессиональной ткани города Ровно сквозь деятельность творческой мастерской Ровенского государственного гуманитарного университета. Анализируются творческие достижения художников-педагогов, акцентируется внимание на передаче художественного опыта молодому поколению. Изучается тематика дипломных работ и композиционное строительство гобелена.

Ключевые слова: художник-педагог, профессиональная ткань, гобелен, композиция.

Надійшла до редакції 18.12.2013 р.